

ኅብረተሰብ ሳይንስ

ፊናንስ

የተማሪ መጽሐፍ

አዘጋጅ:-

ወንድማገኝ ገብረሐይመት

አርታኪ:-

ብርሃኑ ሰሚሶ

ገምጋሚዎች:-

ዘላለም አሳጋው

ዘሪሁን ጌታቸው

ይታገሱ አጥናፉ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
ትምህርት ሚኒስቴር

AL GHURAIR
PRINTING AND PUBLISHING LLC

ምህጋና

የዚህ መጽሐፍ ዲዛይን ሕትመትና ስርጭት ማከናወኛ ገንዘብ የተገኘው በአጠቃላይ የትምህርት ጥራት ማሻሻያ ንግድ (GEQIP) አማካኝነት ነው። የንግድ ጥያቄ ዋና ዓላማ በሀገሪቱ በሚገኙ የመንግሥት ትምህርት ቤቶች ከ1ኛ-12ኛ ክፍሎች የሚሰጠውን የትምህርት ጥራት ማሻሻል ነው።

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት ለGEQIP የዋለውን ገንዘብ ያገኘው በብድር/በእርዳታ ሲሆን ብድሩን/ እርዳታውን የሰጡት ዓለምአቀፍ የልማት ማህበራት (IDA)፣ ፋስት ትራክ ኢንቬት-ቭ ካታሊቲክ ፈንድ (FTI CF) እና ሌሎችም የልማት አጋሮች ማለት የፊንላንድ፣ የኢጣሊያ የልማት ማህበር፣ የኔዘርላንድስ የታላቋ ብሪታኒያ የዕርዳታ ድርጅት ዓለምአቀፍ የልማት ዋና ክፍል (DFID) ናቸው።

ሁሉንም በዝርዝር መጥቀስ የማይቻል በርካታ ግለሰቦችና ድርጅቶች እነዚህ የተማሪ መጽሐፍና የመምህር መምሪያ እውን እንዲሆኑ ያልተቆጠበ ድጋፍቸውን ሰጥተዋል። በዚህም ትምህርት ሚኒስቴር ምስጋናውን ያቀርባል።

© በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የትምህርት ሚኒስቴር

1ኛ እትም፣ 2003 ዓ.ም

ISBN 978-99944-2-084-1

የአል-ጉሬር አታሚና አሳታሚ ድርጅት

የፖ.ሳ.ቁጥር 5613

ዱባይ፣

የተባበሩት የአረብ አሜሪካ

ከኩራዝ ኢንተርናሽናል አሳታሚ ኃ/የተ/የግ/ማህበር

የፖ.ሳ.ቁጥር 100767

አዲስ አበባ

ኢትዮጵያ

ጋር በመተባበር ይህን መጽሐፍ ለኢ.ፌ.ዴ.ሪ የትምህርት ሚኒስቴር አዘጋጅተው አትመው፣ አሰራጭተዋል።

ሁሉም የህትመት መብቶች ተከብረዋል።

የዚህን መጽሐፍ ክፍል በተለያዩ መሣሪያዎች ያለባለቤቱ የቅድሚያ ፈቃድ እንደገና ማሳተም፣ ማሰራጨት፣ ማከማቸትና መልሶ መጠቀም እንደማይቻል የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ አዋጅ ቁጥር 410/2004 የኮፒራይትና የተዛማጅ መብቶች ጥበቃ አዋጅ 10ኛ ዓመት ቁጥር 55 አዲስ አበባ ጁላይ 19, 2004 ይከለክላል።

የሥዕሎችን የኮፒ ራይት መብቶች ለማክበር በተቻለን መጠን የሚፈለግብንን ጥረት ሁሉ አድርገናል። ሳናውቅ በስህተት ሳንጠቅሳቸው የተዘለሉ ካሉ በቅድሚያ ይቅርታ እየጠየቅን በሚቀጥሉት ሕትመቶች አስፈላጊውን እውቅና እንደምንሰጥ ለመግለጽ እንወዳለን።

ምዕራፍ ሰነድ፡- የምሥራቅ አፍሪካ መገኛ፣ ሕዝቦችና አሠፋፈራቸው

1.1 የምሥራቅ አፍሪካ ሀገሮችና አንጻራዊ መገኛ 1

1.2 የምሥራቅ አፍሪካ ሕዝቦች..... 5

1.3 በመካነ ቅርስ አጠባበቅና እንክብካቤ ላይ የሚያጋጥሙ ችግሮች..... 10

1.4 የሕዝብ አሠፋፈርና አኗኗር በምሥራቅ አፍሪካ..... 14

1.5 በሕዝብ አሠፋፈርና አኗኗር ላይ ተጽእኖ የሚያሳድሩ ሁኔታዎች 23

ቁልፍ ቃላት 29

ማጠቃለያ 30

የክሰሳ ጥያቄዎች..... 31

ፍተሻ..... 33

ምዕራፍ ሁለት፡- የምንኖርባት መሬት

2.1 የመሬት ገጽታ..... 34

2.2 የምሥራቅ አፍሪካ ዋና ዋናዎቹ የመልክዓ ምድር ገጽታዎች..... 42

2.3 የምሥራቅ አፍሪካ የውኃ ሀብት..... 47

2.4 የምሥራቅ አፍሪካ ውኃና ምጣኔ ሀብታዊ ጥቅሙ 49

2.5 ከባቢ አየር..... 51

2.6 ዓለም አቀፋዊ የካርታ ምልክቶችና ወካይ ምልክቶች (ውክሎች)..... 52

ቁልፍ ቃላት 56

ማጠቃለያ 57

የክሰሳ ጥያቄዎች..... 58

ፍተሻ..... 60

ምዕራፍ ሦስት፡- አካባቢያችን

3.1 የምሥራቅ አፍሪካ እፅዋትና የዱር እንስሳት61

3.2 በምሥራቅ አፍሪካ የእፅዋትንና የእንስሳትን ስርጭት የሚወስኑ ሁኔታዎች72

3.3 የሰው ልጅ ጣልቃ ገብነትና በአካባቢው ላይ ያሳደረው ተጽእኖ 76

3.4 አፈርና የውኃ ሀብትን የመጠበቅና የመንከባከብ ዘዴዎች77

3.5 የኢትዮጵያና የምሥራቅ አፍሪካ ብሔራዊ ፓርኮችና ጠቀሜታቸው84

ቁልፍ ቃላት 91

ማጠቃለያ92

የክሰሳ ጥያቄዎች..... 93

ፍተሻ..... 95

ምዕራፍ ስራት፡- ሕዝባዊ ጉዳዮች

4.1 የሥነ ሕዝብ ጉዳዮች.....96

4.2 ፈጣን የሕዝብ ቁጥር ዕድገት.....98

4.3 የሕፃናት መብቶችና አያያዝ..... 100

4.4 የሕፃናት መብቶችን ማስከበሪያ ስልቶች 103

4.5 ለአደጋ የሚያጋልጡ ተግባራትና መወሰድ የሚገባቸው እርምጃዎች 105

4.6 የአጋርነት ጉዳዮች..... 109

ቁልፍ ቃላት 113

ማጠቃለያ 114

የክሰሳ ጥያቄዎች..... 115

ፍተሻ..... 117